

СТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Законодавча база в освітній сфері являє собою певну систему нормативно-правових актів, які мають внутрішню структуру та функції.

Основним джерелом формування законодавства про освіту в Україні є Конституція України від 28 червня 1996 р., де в ст. 53 закріплено, що одним із найважливіших і найцінніших соціально-культурних прав людини є право на освіту. В свою чергу, у ст. 54 визначені гарантії свободи наукової й технічної творчості й розвитку науки, сприяння науковим зв'язкам України зі світовим співтовариством [1]. В свою чергу, законодавство України про освіту складається із законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту» та іншими нормативно-правовими актами.

Останнім часом процес євроінтеграції усе значніше впливає на різні сфери діяльності держави, не оминаючи і освітню. Із кожним наступним етапом розвитку системи освіти в даному ракурсі, постає питання необхідності прийняття нових адаптованих до європейських нормативно-правових актів для регулювання різних секторів та видів освітньої діяльності (організаційна структура освіти; цільові настанови і зміст; методи й технології навчання; джерела й механізми фінансування і т.д.). Успішне здійснення таких перетворень є неможливим без своєчасного та ефективного реформування законодавчої бази в освітній сфері. У 1997 році під егідою Ради Європи і ЮНЕСКО було розроблено й прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, які існують у системі вищої освіти, яку підписали 43 країни (Україна в тому числі). За рік існування Лісабонської конвенції чотири країни – Франція, Італія, Велика Британія й Німеччина – підписали Сорбоннську

декларацію. Метою даної декларації стало створення відкритого європейського простору вищої освіти, яка має бути більш конкурентоспроможною на світовому ринку освітніх послуг [2, с. 114].

Потреба суспільства у розвитку науки зростає в період проведення реформ. Тому саме під час розпаду СРСР та утворення суверенної держави були закладені основи нового розуміння законодавства про освіту як певної самостійної галузі законодавства.

Першим етапом еволюції освітянського законодавства, як зазначає, Є. Красняков, стало обґрунтування нових підходів до цього процесу, прийняття Закону «Про освіту». Другим етапом став I з'їзд педагогічних працівників держави. Третій етап – теоретичні обґрунтування підготовки змін і доповнень до Закону України «Про освіту». Четвертий етап пов'язаний із теоретичним обґрунтуванням ухвалення законів прямої дії, які б регулювали відносини у підсистемах освітньої галузі. П'ятий етап – це втілення в життя окремих положень освітянських законів прямої дії через розробку нормативно-правової бази. Шостий етап – обґрунтування подальшого розвитку законодавства про освіту, а також прийняття на загальнодержавному рівні єдиного стратегічного документа – Національної доктрини розвитку освіти [3, с. 4].

Необхідно наголосити на тому, що в умовах нинішнього розвитку законодавства про освіту, можна виділити і сьомий етап. Він буде ознаменований прийняттям Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року, який встановив основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти [4]. Прийняття нового Закону було зумовлено тим, що попередній нормативно-правовий акт не відповідав сучасним умовам ринку освітніх послуг, який формувався, а також була кореляція його норм із нормами цивільного законодавства.

Головними змінами в системі освіти є:

- надання вищим навчальним закладам фінансової автономії;
- змінення процедури переобрання ректора;
- нюанси викладання іноземними мовами;

- створення умов для розширення мобільності студентів;
- підвищення мотивації студентів та викладачів;
- введення антиплагіатних норм в мірі освіти;
- створення акредитованих вчених рад;
- зменшення академічного навантаження студентів та викладачів [4].

Як зазначає Г. Война, сучасне освітянське законодавство має утверджуватися як ринково-спрямоване. Воно повинно орієнтувати розвиток галузі в парадигмальній площині ринкових відносин, охоплюючи при цьому як зміст навчання, так і форми організації та управління навчально-виховними процесами. Ринкова спрямованість освітянських законів постає як загальна вимога, норма й стандарт стабільного розвитку держави і суспільства. Саме вона відкриває для нас можливість повернення до цивілізації, звідки держава і народ були витіснені тотально одержавленою, ідеологічно ангажованою плановістю [5].

Таким чином, розвиток освітнього законодавства тісно пов'язаний із розвитком та історичними подіями, які відбувалися в Україні. Загалом, виділяють сім етапів становлення законодавства в освітній сфері. Модернізація освітньої галузі зумовлена тим, що проблеми та протиріч у сфері освіти потребували якнайшвидшого вирішення та існувала необхідність узгодження вітчизняних норм права із міжнародними.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Астахов В.В. Освітнє право: конспект лекцій / В.В. Астахов. – Х.: Вид-во НУА, 2011. – 144 с.
3. Красняков Є.В. Перспективи освітянського законодавства України / Є.В. Красняков // [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ej/ej10/doc_pdf/Krasniakov.pdf.

4. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII ВР

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5. Война Г.Г. Аналіз відповідності законодавства України в галузях освіти і науки / Г.Г. Война // державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 9.

Уткіна М.С. Становлення нормативно-правової бази у сфері освіти України / М.С. Уткіна // Збірка тез доповідей «Юридична Україна» (28.11.2014). – Х.: «Точка», 2014. – с. 20-22.